

PARTIJEN

PVDA/PTB-verkozenen: van de werkvloer naar het parlement

Een megafoon voor de gewone man

Sinds 26 mei tellen onze parlementen een groot aantal nieuwe verkozenen van de radicaallinkse PVDA/PTB, onder wie nogal wat arbeiders wier sociaal-economische achtergrond en scholingsgraad sterk afwijkt van de gemiddelde Belgische volksvertegenwoordiger. 'Dat is heilzaam voor onze democratie.' **DOOR HAN RENARD**

'Wij vertolken de stem van de arbeiders in het parlement', zegt Youssef Handichi, voormalig chauffeur bij de Brusselse vervoersmaatschappij MIVB. 'Het is eens wat anders dan die advocaten en notarissen die onze parlementen bemannen. Wij brengen de zorgen van gewone mensen mee naar het halfroond en gebruiken geen jargon. Wij spreken een taal die iedereen begrijpt.'

Handichi, die op 26 mei met meer dan 13.000 voorkeurstemmen de op vier na hoogste persoonlijke score van alle Franstalige kandidaten in Brussel behaalde, verwoordt goed de state of mind van de felrode troepen die straks de assemblees binnentrekken.

Niet alleen het Vlaams Belang op uiterst rechts, maar ook de PVDA op uiterst links

boekte op 26 mei een mooie verkiezingsoverwinning. In het Vlaams Parlement ging de PVDA van nul naar vier verkozenen, in Brussel van vier naar elf, in Wallonië van twee naar tien en federaal, in de Kamer, van twee naar twaalf. Onder die nieuwe verkozenen zitten voor het eerst heel wat Vlamingen, zoals – het tegenovergestelde zou gênant zijn geweest – de uit Antwerpen afkomstige partijvoorzitter Peter Mertens.

Ook Sofie Merckx, de dochter van arts Kris Merckx, een van de oprichters van Amada, de voorloper van de PVDA, is een min of meer bekende naam. Ze is dokter bij Geneeskunde voor het Volk in Marcinelle nabij Charleroi en daar een populaire politica. En Tom De Meester, die bekendheid

'Mijn moeder stond er alleen voor. Voor we een sociale woning kregen, woonden we in een barak zonder stromend water.'

**GABY COLENBUNDERS,
EX-VAKBONDSMAN BIJ FORD GENK**

'België is een rijk land en toch leven steeds meer mensen in armoede. Ons onderwijssysteem werkt die ongelijkheid nog in de hand.'

**ANOUK VANDEVOORDE,
LERARES LAGER ONDERWIJS**

© GF

‘Zo veel mogelijk stemmen uit de Kempen mobiliseren om Peter Mertens in het parlement te krijgen, dat zag ik als mijn opdracht.’

**GREET DAEMS,
LESGEVER IN HET VOLWASSENENONDERWIJS**

© Belga Image

‘Wij blijven de helft van onze tijd actief buiten het parlement. Anders verlies je het contact met de realiteit.’

**YOUSSEF HANDICHI,
VOORMALIG CHAUFFEUR BIJ DE MIVB**

geniet als energiespecialist van de partij en als bedenker van de term ‘Turteltaks’, raakte tot zijn eigen verbazing ook verkozen in het Vlaams Parlement.

Een aantal andere kersverse PVDA-volksvertegenwoordigers heeft, net zoals Youssef Handichi, een ander sociologisch profiel dan de meeste Belgische parlementsleden, die veelal hoogopgeleide middenklassers zijn. Zo is er Maria Vindevoghel, verkozen voor de Kamer. De ‘poetsvrouw’, zoals ze door haar partij zelf in de markt wordt gezet, werkte 20 jaar lang in de schoonmaaksector en verwierf na het failliet van Sabena in 2001 enige landelijke roem als ACV-vakbondsvrouw. Ook nieuw in de Kamer is Nadia Moscufo, die jarenlang als caissière bij Aldi werkte. Moscufo is gemeenteraadslid in Herstal en een sterkhouder van de PTB in de streek rond Luik. Eveneens afkomstig uit Herstal is Julien Liradelfo, mecanicien en vakbondsafgevaardigde, verkozen voor het Waals Parlement. Ook de uit Brussel afkomstige Nabil Boukili, bewakingsagent in het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, heeft straks zitting in het pluche van de federale volksvertegenwoordiging. En de lijst is zeker niet volledig.

Hart op de juiste plaats

Onze parlementen zullen meer divers worden en dus meer representatief voor de bevolking in haar geheel. Maar zal de intrede van een aantal vertegenwoordigers van de arbeidersklasse ook impact hebben op de politieke agenda? Politoloog Carl Devos (UGent) denkt van wel. ‘Tot nu toe was Meryame Kitir (SP.A) vrijwel de enige in de Kamer met een verleden als arbeidster (ze was socialistisch vakbondsafgevaardigde bij Ford Genk, nvdr). Als zij het

spreekgestoelte betrad en haar verontwaardiging uitsprak over de sluiting van de Ford-fabriek in Genk, was er stilte, respect en zelfs lichte gêne bij de anderen. Zij bezit een geloofwaardigheid in die dossiers, die de andere parlementsleden niet hebben.’

Dankzij de nieuwe volksvertegenwoordigers van de PVDA zal de stem van gewone mensen luider klinken, denkt Devos. Dat is niet alleen ‘heilzaam en een goede zaak voor de democratie’, het zal de parlementaire debatten ook pittiger maken. ‘De komende jaren staan ons belangrijke sociaal-economische discussies te wachten. Dat worden interessante confrontaties, tussen aan de ene kant de mensen over wier hoofden heen die discussies vaak worden gevoerd, en aan de andere kant politici die de neiging hebben alleen vanuit een economisch macroperspectief te redeneren.’

In de vorige regeerperiode wist nationaal PVDA-woordvoerder Raoul Hedebouw met zijn flair en redenaarstalent menig Kamerdebat te kruiden. Collega’s ergerden zich aan het showgehalte en zijn sloganeske taal, maar de Facebook-filmpjes met de parlementaire interpellaties van ‘cool Raoul’ werden massaal bekeken. Ook door mensen die het parlementaire debat anders ongetwijfeld links laten liggen.

Eveneens begiftigd met de gave van het woord is Gaby Colebunders, die 25 jaar lang vakbondsvertegenwoordiger was bij Ford Genk. Op 26 mei werd de Limburger in de kieskring Luik op de derde plaats van de PTB-lijst verkozen voor de Kamer. ‘Een historische gebeurtenis’, lacht hij. ‘Het was van het einde van de negentiende eeuw geleden dat een Vlaming rechtstreeks voor de Kamer werd verkozen in het Franstalige landsgedeelte.’

Hoewel hij goede con- ➤

tacten heeft met Waalse vakbondsmilitanten in Charleroi en Luik, was Colebunders tijdens de campagne toch aange-naam verrast door de warme steunbetuigingen die hij als Vlaamse vakbondsman in Wallonië kreeg. Zeker omdat zijn Frans naar eigen zeggen 'heel slecht' is – 'ik volg nu een spoedcursus Frans'. Colebunders wil straks in de Kamer werken rond het thema armoede. Hij weet waarover hij spreekt. 'Mijn moeder werkte niet en stond er alleen voor. Voordat we een sociale woning kregen toegewezen, woonden we in een barak zonder stromend water.' Colebunders werd politiek gevormd door priester-politicus Jef Ulburghs – 'mijn geestelijke vader en grote voorbeeld'.

Hij is blij dat nu eindelijk meer mensen 'met het hart op de juiste plaats de sociale strijd van de straat een verlengstuk zullen geven in het parlement en als megafoon voor de gewone man zullen fungeren'. De SP.A was voor Colebunders nooit een optie: 'De SP.A heeft de laatste decennia volop meegewerkt aan de afbraak van de sociale zekerheid.'

Alle traditionele partijen, vertelt Colebunders, boden hem na de sluiting van Ford Genk een plaats op hun lijst aan. 'Maar alleen de PVDA heb ik de mensen die toen werkloos zijn geworden écht zien verdedigen.' Hij benadrukt dat arbeiders en intellectuelen binnen zijn partij zijn aan zij staan en dat hij nooit het gevoel heeft als schaamlap te dienen. 'Er wordt intern echt naar ons geluisterd.'

Kopjes koffie

De straat en de sociale strijd: praat met om het even welke nieuwe PVDA-verkozene en hij of zij zal onderstrepen dat het parlement voor radicaal-linkse volksvertegenwoor-

digers maar het halve werk vormt. De sterke aanwezigheid 'op het terrein', zoals dat heet, in wijkcomités en burgerbewegingen, bij manifestaties, stakingen en protestacties, is immers de sleutel van het succes van de PVDA. Sociale vooruitgang wordt nooit ofte nimmer alleen in het parlement veroverd, luidt het partijstandpunt, al zetten sommige historici daar grote vraagtekens bij.

'Wij nemen het parlementaire werk wel degelijk heel ernstig', zegt Brussels volksvertegenwoordiger Youssef Handichi. 'Maar het heeft geen zin om in alle commissies kopjes koffie te gaan zitten drinken. We gaan hard inzetten op die dossiers die de mensen in de volkswijken bij ons aanhangig maken, maar

een 'beschadigingsoperatie'. 'Die zogenaamd onafhankelijke journalist die dat verhaal naar buiten heeft gebracht, citeert alleen anonieme bronnen', zegt hij. 'Het is totale onzin. Wij hebben 18.000 leden. Die zouden heus geen lid blijven als ze werden geïntimideerd.' Wel is het zo dat PVDA-verkozenen zich ertoe verbinden om rond te komen met een gemiddeld loon van 1700 à 2000 euro, al naar gelang de gezinssituatie. De rest van de parlementaire vergoeding wordt afgedragen aan de partij.

Onder de nieuwe PVDA-verkozenen in Vlaanderen, Brussel en Wallonië zitten ook nogal wat mensen uit het onderwijs. Een van hen is Anouk Vandevoorde, een jonge lerares lager onderwijs,

liseren om Peter Mertens in het parlement te krijgen, dat zag ik als mijn opdracht.'

De taakverdeling – wie volgt welke dossiers – in de nieuwe Kamerfractie, die zal worden voorgezeten door Raoul Hedebouw, wordt volgende week besproken, vertelt ze. De eerste werkvergadering met haar nieuwe collega's viel best mee. 'Ondanks de taalbarrière, want sommigen van onze Franstalige kameraden spreken geen Nederlands, was er een warm gevoel. Ik denk dat het ermee te maken heeft dat velen van ons van de werkvloer recht naar het parlement zijn gekatapulteerd.'

Dogmatisch

'Veel van die zogenaamde nieuw verkozen arbeiders of lagere middenklassers zijn al jaren partijprofessionals', nuanceert ULB-politoloog Pascal Delwit. Hij schreef een kritisch boek over 'de januskop' van de PVDA: soepel en vlot aan de buitenkant, dogmatisch en sektarisch aan de binnenkant. 'Denk aan mensen als Maria Vindevoghel, Nadia Moscufo of gewezen ambtenaar Marco Van Hees.' Stamboom-PVDA'ers, wier ouders al in de partij actief waren, komen ook opvallend vaak voor onder de vertegenwoordigers van de gewone man. Delwit gelooft niet dat individuele PVDA-volksvertegenwoordigers hun stempel zullen kunnen drukken in het parlement. 'De PVDA is een hiërarchisch geleide partij, waarin een handvol mensen de touwtjes strak in handen heeft. De macht ligt bij de voorzitter, en de partij gaat voor alles.'

Hoe de parlementaire actie zich verhoudt tot de gepredikte sociale strijd en de totstandkoming van een socialistische maatschappij – wat toch een radicale breuk veronderstelt met de bestaande

'Veel van die zogenaamde nieuw verkozen arbeiders of lagere middenklassers zijn al jaren partijprofessionals.'

**PASCAL DELWIT,
ULB-POLITOLOG**

wij blijven de helft van onze tijd actief buiten het parlement. Anders verlies je het contact met de realiteit.'

Jos D'Haese, die voorzitter wordt van de vierkoppige PVDA-fractie in het Vlaams Parlement, hoopt wat meer schwing te brengen in het vaak als saai bestempelde parlement. De nog maar 26-jarige D'Haese geldt als de klimaat-specialist van de partij en is de zoon van PVDA-politica Mie Branders, huisarts bij Geneeskunde voor het Volk in Hoboken. Gevraagd naar de recent in de Franstalige pers verschenen beschuldigingen van afpersing – PVDA-leden zouden door de partij onder druk zijn gezet en zelfs fysiek bedreigd om de partijkas te spijzen – spreekt D'Haese van

die in Namen voor het Waals Parlement werd verkozen. Ze is al zeven jaar lid van de partij, omdat ze vindt dat de samenleving ziek is: 'België is een van de rijkste landen in de wereld en toch leven steeds meer mensen in armoede. Ons onderwijssysteem werkt die ongelijkheid nog in de hand. In Franstalig België is een op de tien schoolverlaters functioneel analfabeet. Dat vind ik onbegrijpelijk.'

Greet Daems, kersvers Kamerlid uit Geel, komt uit het volwassenenonderwijs. Ze geeft Nederlands aan nieuwkomers. Daems had nooit gedacht dat ze op de tweede plaats van de Antwerpse Kamerlijst verkozen zou worden. 'Zo veel mogelijk stemmen uit de Kempen mobi-

‘VLAMINGEN DOMINEREN’

De PVDA/PTB is de enige unitaire partij in België. En dat is geen sinecure in dit federale land met zijn gescheiden instellingen, partijen, publieke opinies en media.

maatschappelijke orde en het vrijemarktkapitalisme – is bovendien onduidelijk. ‘Maar de idee van een breuk, hoe vaag ook, staat wel centraal in de ideologie van de PVDA’, zegt Delwit. ‘Als je je bij de PVDA aansluit, word je geformatteerd om in die termen te denken. Dat het hier een werk van lange adem betreft, beseffen mensen als voorzitter Mertens en ondervoorzitter David Pestieau maar al te goed.’

In afwachting van de socialistische utopie zet de partij – de zinspreuk van Lenin ‘één stap voorwaarts, twee stappen achterwaarts,’ indachtig – alles in op politieke bewustmaking, aldus Delwit. ‘In vakbonden, in de wijken, aan de fabriekspoorten, in de anti-imperialistische beweging, en dus ook in de parlementen.’

Regeringsdeelname is voor de PVDA geen optie, gelooft Delwit. ‘Twee jaar geleden is door een partijcongres beslist dat meebesturen alleen op lokaal niveau kan. En de PVDA is er de partij niet naar om tussen twee congressen door, ondanks druk uit de vakbonden, de academische wereld of de publieke opinie, haar standpunt bij te sturen.’

Maar volgens collega-politoloog Carl Devos staat er niets in het programma van de PVDA dat regeringsdeelname onmogelijk maakt. ‘Diehard-communisten zouden de PVDA softies vinden. Er is in het partijprogramma bijvoorbeeld geen sprake van de afschaffing van het privébezit. Wel is de partij tegen “het systeem”, dat deugt immers van geen kanten. Dan is het natuurlijk niet geloofwaardig als je daar zelf als besturende partij gaat inzitten.’

De PVDA zal daarom allicht volop en keihard oppositie gaan voeren. Om zodoende te proberen in de komende vijf jaar de politieke marktlieder op links te worden. ●

‘De PVDA zit met een dubbel perceptieprobleem’, zegt politoloog Carl Devos. ‘In Vlaanderen wordt ze als een Waalse partij beschouwd, omdat de partij daar zo goed scoort. In Wallonië zien ze de PTB als een tamelijk Vlaamse partij. Het voorzitterschap is Vlaams en ook nogal wat Waalse verkozenen, denk aan Sofie Merckx en Raoul Hedebouw, zijn dochters en zonen van Vlamingen.’

Nu de PVDA in Vlaanderen voor het eerst ook volksvertegenwoordigers heeft, zullen Vlaamse PVDA’ers in de media vaker het woord nemen. Daardoor, verwacht Devos, zal de partij nog ‘vervlaamsen’.

Voor ULB-politoloog Pascal Delwit is de PVDA sowieso een door Vlamingen gedomineerde partij. De Waalse PTB-achterban heeft het daar soms moeilijk mee. Zo wijten sommigen het mis-

lukken van coalitieonderhandelingen in Waalse steden zoals Charleroi of Herstal na de gemeenteraadsverkiezingen in oktober vorig jaar aan een dictaat uit Vlaanderen. ‘Raoul Hedebouw lijkt in de Waalse publieke opinie soms de voorzitter van de PTB, maar de echte macht ligt bij partijvoorzitter Peter Mertens en bij de nummer twee van de partij, de Brusselaar David Pestieau’, zegt Delwit. ‘Het partij kader bestaat ook grotendeels uit Vlamingen. De partij wordt dus vanuit Vlaanderen geleid. Om die reden moeten bestuurlijke pilootprojecten, zoals in Zelzate of Bergerhout, altijd eerst in Vlaanderen plaatsvinden. Tijdens de voorbije campagne heeft de PVDA ook hard ingezet op Vlaanderen. Vlaamse verkozenen waren nodig om het interne evenwicht te herstellen. In Wallonië is campagne gevoerd met de handrem op.’

ROOD VOLKSFRONT?

Kunnen sociaaldemocraten en communisten in Vlaanderen en Wallonië de handen in elkaar slaan? In Wallonië ondertekenden een aantal academici een oproep in die zin. Ook hoogleraar geschiedenis Jan Dumolyn (UGent) is ervoor gewonnen.

Ondanks inhoudelijke gelijknissen gedragen de PS en de SP.A aan de ene kant en de PVDA aan de andere kant zich vaak als gezworen vijanden. En dat is niet alleen omdat ze elkaars electorale concurrenten zijn, aldus politoloog Carl Devos, het gaat ook om een fundamenteel verschil dat zo oud is als de Russische Revolutie. ‘Het dateert van de strijd tussen de revolutionaire bolsjewieken en de meer gematigde, reformistische mensjewieken.’

Maar wat vandaag knap lastig lijkt, de totstandkoming van een rood volksfront van sociaaldemocraten en communisten, hoeft dat in de toekomst niet noodzakelijk te zijn. Professor Jan Dumolyn schreef vorig jaar voor *Doorbraak* een lange open brief waarin hij uitlegt waarom hij zes jaar geleden zijn lidmaatschap van de SP.A heeft ingevuld voor dat van de PVDA. ‘Ik kom uit een nest van socialist’, vertelt hij. ‘Mijn grootvader was een vriend van de socialistische premier Achille Van Acker. Als kind liep ik mee in 1 mei-toeten. Voor mij is de PVDA van-

daag gewoon de enige partij met een klassiek en authentiek links programma, dat socialisten als Karel Van Miert en Louis Tobback heel goed hadden kunnen verdedigen.’ De SP.A raakte voor Dumolyn het spoor bijster in de periode van de zogenaamde Derde Weg. ‘Dat was noodlottig. Toen heeft de SP.A meegewerkt aan de erosie van de verzorgingsstaat.’

Zowel de SP.A als de PS lijkt onder invloed van de oprukkende PVDA weer naar links op te schuiven. Zeker in Vlaanderen ziet Dumolyn daarom ruimte voor samenwerking. ‘De PS is een machtspartij die op de eerste plaats zal proberen de PTB te vermorzelen of dood te knuffelen. Maar de SP.A zal gezien haar historische zwakte op dit moment misschien openstaan voor samenwerking op voet van gelijkheid. We hebben hier in Gent een kartel tussen de SP.A en Groen gehad. Ik zie de PVDA bij de volgende gemeenteraadsverkiezingen perfect een kartel sluiten met de SP.A, en vervolgens samen met die SP.A en Groen Gent besturen.’